

Tartószerkezetek modellezése

16.,18. előadás

Falazott szerkezetek méretezése

1

Falazott szerkezetek méretezése

Falazott szerkezetek alkalmazási területei:

20. század:

alacsony és középmagas épületek

kb. 100 évvel ezelőtt:

domináns szerkezetfajta

2

Falazott szerkezetek méretezése

Előnye:

- sokféle funkciót (térelhatárolás, teherhordás, hő- és hangszigetelés, lég- és vízzárás, tűzvédelem) ellátó "egyetlen elemből" készül,
- építészeti szempontból flexibilis: szabad alaprajzi forma, változatos szín és textúra,
- tartós építőanyag (jó anyag megválasztás esetén).

Hátránya:

- relatív nagy súly,
- a teherhordó falak viszonylag nagy területet foglalnak el,
- képzett és gyakorlott munkaerő szükséges az elkészítéséhez,
- "hosszú" az építési idő.

3

Falazott szerkezetek méretezése

Gaudi: Güell-kolónia kriptája

4

Falazott szerkezetek méretezése

5

Falazott szerkezetek méretezése

6

Falazott szerkezetek méretezése

Falazott szerkezetek méretezése

8

A falak funkciója, tervezési szempontok

teherbírás

hővédelem

hangvédelem

tűzvédelem

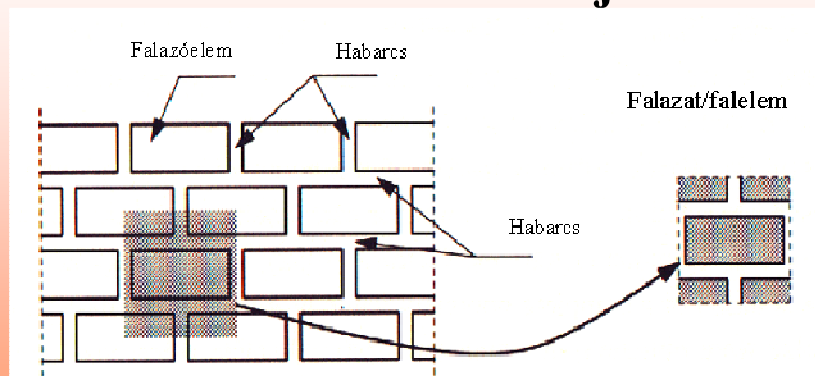
EC6

EC6

9

Teberbírás

Falazott szerkezetek modellezési szintjei

A falazott szerkezet két modellezési szintje

11

A fal anyagai:

- **Falazóelem**
(égetett agyag elem, mészhomok elem, beton elem, pórusbeton elem, természetes vagy mesterséges kő)
- **Habarc**
(falazó-, hőszigetelő falazó-, ragasztó habarc)
- **Kapcsolat a falazóelem és a habarc között**
- **Kötési mód**

Jellemzői:

- **Nyomószilárdság**
(fekvőhézagra merőlegesen és fekvőhézaggal párhuzamosan)
- **Nyomószilárdság**
- **Húzó- és nyírószilárdság**

12

Falazat: szilárdsági tönkremenetel

- **Homogénnek tekinthető viselkedés:**
függ a falazóelem, a habarcs és a kapcsolatok jellemzőitől és a kötési módtól
- A számításban használt mechanikai jellemzők:
  - nyomószilárdság (fekvőhézaggal párhuzamosan és arra merőlegesen)
  - húzószilárdság
  - nyírószilárdság
  - hajlítószilárdság

13

Falazott szerkezet:

**szilárdsági tönkremenetel
stabilitásvesztés**

Teherbírási
határállapotok

*Repedések
keletkezhetnek!*

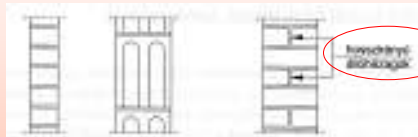
EC 6

**Használhatósági
határállapot**

14

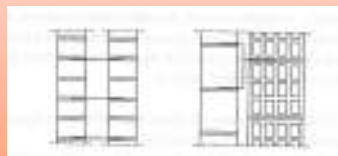
Faltípusok 1.

Vasalás nélkül készülő falak:

Egyrétegű falak:

Hosszirányú állóhézaggal vagy anélkül.

Légréteges falak:

Teherhordó és/vagy együttműködő falrétegekkel.

15

16

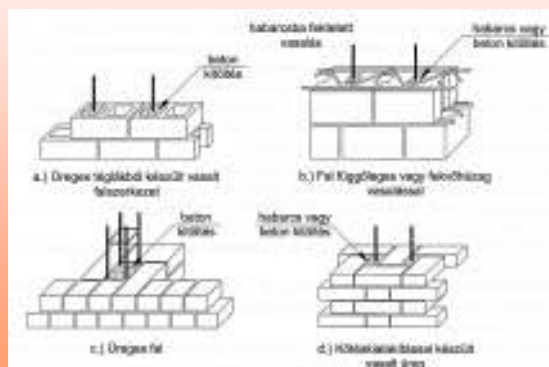

17

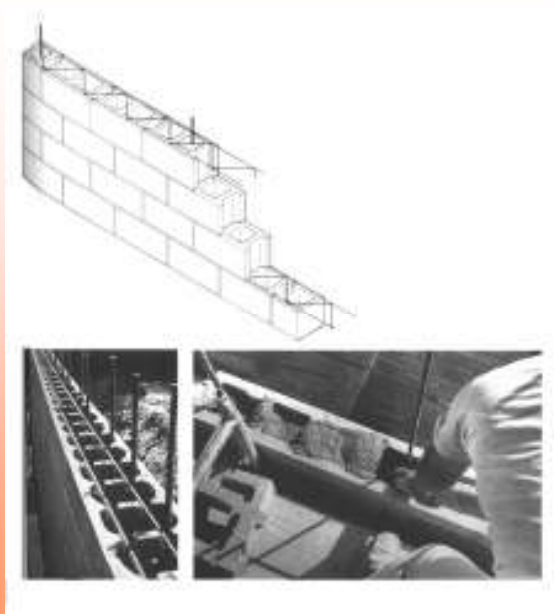
Faltípusok 2.

Vasalt falak:

Vasalás fekvőhézzagban vagy falazott üregben horonyban, falazóelem lyukban.

18

19

Faltípusok 3.

Közrefogott falak:

Faltestek vízszintes és függőleges **koszorúkkal** körülfogva.

(Feszített falak)

20

Határállapotok, biztonság

- Teherbírási határállapot

- Szilárdsági tönkremenetel
- Stabilitásvesztés
- Helyzeti állékonyság

$$f_d = \frac{f_k}{\gamma_M}, \quad \gamma_M > 1$$

- Használhatósági határállapot

- Alakváltozás
- Repedezettség
- Rezgés

$$\gamma_M = 1$$

21

Falazóelem 1.

- **Falazóelem** (minőségellenőrzési) **osztály: EN771**

I. (minőségellenőrzési) osztály: átlagos nyomószilárdság 95%-os megbízhatósággal

II. (minőségellenőrzési) osztály: átlagos nyomószilárdság

- **Falazóelem csoport:**

Üregtérfogat, üregméret, bordavastagság

1. falazóelem csoport: *tömör, kevés üreg (max. 25%)*

2. falazóelem csoport: *közepesen sok (max. 55%) üreg*

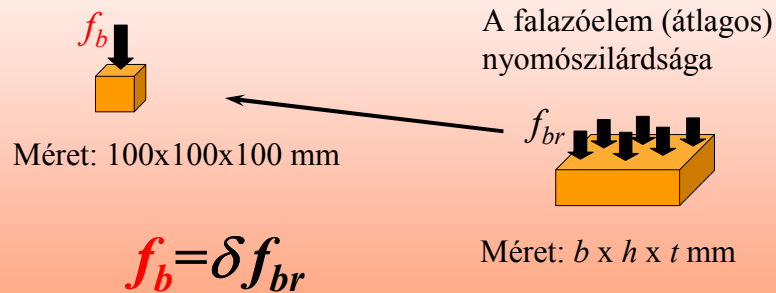
3. falazóelem csoport: *sok üreg (max. 70%)*

4. falazóelem csoport: *falazóelem vízszintes lyukkal*

22

Falazóelem 2.

Szabványos (átlagos) nyomószilárdság:

$$f_b = \delta f_{br}$$

$0,65 < \delta < 1,55$ - *alaki tényező*; EN 772 szerint, a terhelés irányának megfelelően.

23

Habarcs

- Fajtái:
  - általános falazóhabarcs, 6 – 15 mm
  - hőszigetelő falazóhabarcs, 6 – 15 mm
  - ragasztóhabarcs, 0,5 – 3 mm
- Jellemzése:
  - nyomószilárdság: f_m , EN 1015-11 szerint
  - tapadó-szilárdság
- Jelölése: Mf_m , N/mm², pl. M5; min. M1

24

- Kitöltő beton: f_{ck}, f_{cvk} MSZ EN 206
- Vasalás:
  - betonacél: f_{yk} MSZ EN 1992-1-1
  - feszítőacél: EN 10038 szerint

25

Vasalatlan **falazat** mechanikai jellemzői

- nyomószilárdság, f_k , EN 1052-1
- nyírószilárdság, f_{vk} , EN 1052-3, EN 1052-4
- hajlítószilárdság, f_{xk} , EN 1052-2

Meghatározható **kitöltetlen** és **kitöltött állóhézag**gal készülő falazatra.

Kitöltött állóhézag: habarcs az elem teljes magasságában és a falvastagság legalább 40% - ban.

26

A falazat biztonsági tényezője, γ_M

γ_M , parciális biztonsági tényező					
Falazat	Osztály				
	1	2	3	4	5
I. gyártásellenőrzési kategória, tervezett habarcs	1,5	1,7	2,0	2,2	2,5
I. gyártásellenőrzési kategória, recept habarcs	1,7	2,0	2,2	2,5	2,7
II. gyártásellenőrzési kategória, tetszőleges habarcs	2,0	2,2	2,5	2,7	3,0

27

A falazat nyomószilárdsága, f_k

Falazat általános vagy hőszigetelő falazó habarccsal:

$$f_k = K \cdot f_b^{0,7} f_m^{0,3}$$

Falazat ragasztó habarccsal:

$$f_k = K \cdot f_b^{0,85}$$

Azonos kitöltetlen
állóhézag esetében is.

K – a falazóelem anyagának és a falazóelem csoportnak a függvénye. Alkalmazhatósági korlátozás f_b – re és f_m – re.

(Végigmenő álló hossz-hézag esetén 0,8 K használandó.)

28

Falazat nyomószilárdságának összehasonlítása

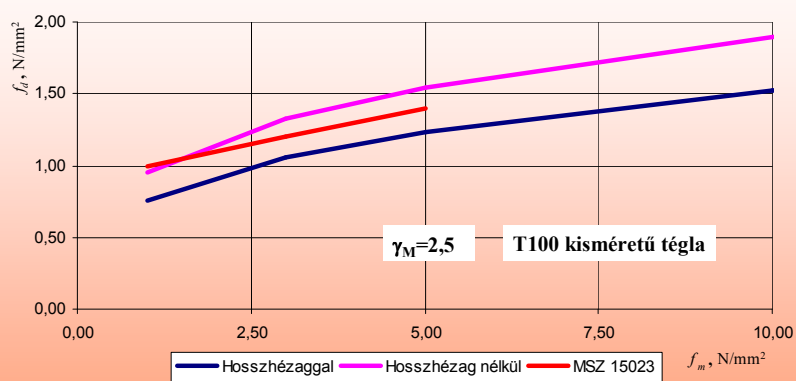
Falazóelem	Méret, mm	R_{Tb} N/mm ²	R_{Tb} N/mm ²	σ_{mb} N/mm ² , (II.o.)	$f_{b,}$ N/mm ²	$f_m,$ N/mm ²	$f_k,$ N/mm ²	$f_d,$ N/mm ² , $\gamma_M=2,5$
Kisméretű tégla	250x120x65	10	5	1,4	8,1	5	3,85	1,54
Nagyméretű tégla	300x150x65	10	5	1,4	7,5	5	3,65	1,46
Lyukas kézi falazóelem	300x250x238	10	5	1,6	11,4	5	4	1,6
Pórusbeton elem	600x200x300	5	5	1	5,5	5	2,94	1,18

MSZ

EC6

29

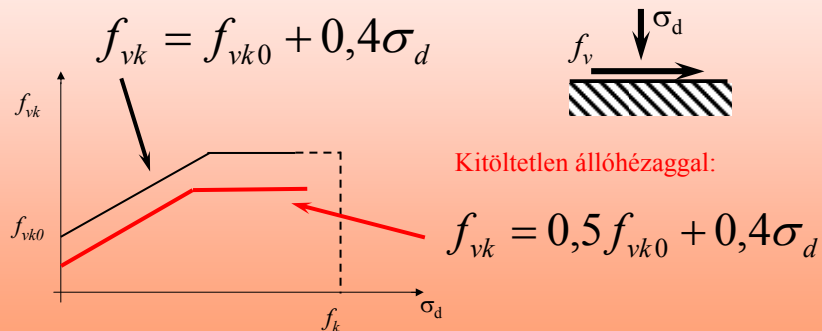
A hosszézag hatása a falazat szilárdságára

30

A falazat nyírószilárdsága, f_{vk}

Falazat általános, hőszigetelő falazó habarccsal vagy ragasztó habarccsal: EN1052-3, EN1052-4 (kísérlet)

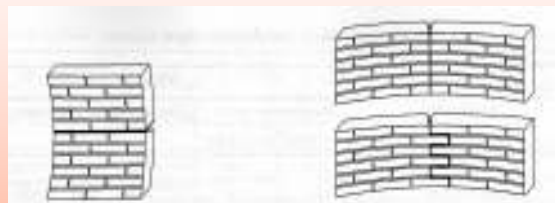
Szigetelési síkon kísérlettel határozható meg a nyírószilárdság.

31

A falazat hajlítószilárdsága, f_{xk}

Meghatározása kísérlettel: EN1052-2 szerint

$f_{xk1} = 0$ földnyomás és földrengés esetén.

Tönkremenetel a fekvőhézaggal párhuzamosan, f_{xk1}
A fal leterhelésével jelentősen megnövelhető.

Tönkremenetel a fekvőhézagra merőlegesen, f_{xk2}

32

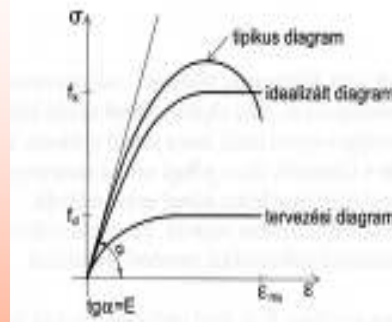

A falazat egyéb mechanikai jellemzői:

- $\sigma - \varepsilon$ diagram,
rugalmassági modulus

$E=1000f_k$ – égetett agyag

$E=700f_k$ – pórusbeton

- Kúszási tényező: $\phi_{\infty} = 0,5 - 3,0$
- A zsugorodás és duzzadás mértéke: $-1,0 - +1,0$ mm/m
- Hőtágulási együttható: $1 - 18 \times 10^{-6}/K^{\circ}$

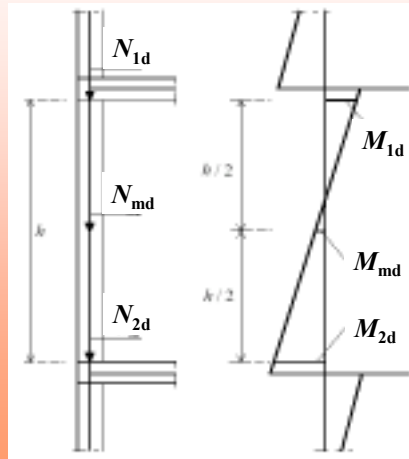
33

Falazott szerkezetek méretezése

Teherbírási határállapot

Függőlegesen terhelt falak 1.

Külpontos nyomás a fal alján, tetején

Merevített épület, $h_{ef} = \rho_n h$

$$N_{Rd} = \Phi \cdot t \cdot f_d$$

$$\Phi_i = 1 - 2 \cdot \frac{e_i}{t}$$

$$e_i = \frac{M_{id}}{N_{id}} + e_{he} \pm e_{init}$$

pl. szél

$$h_{ef} / 450$$

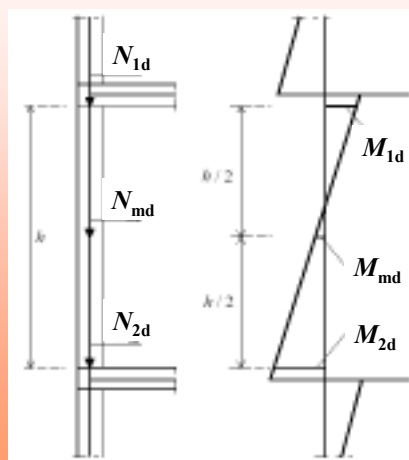
$$e_i \geq 0,05 t$$

Szilárdsági tönkremenetel

35

Függőlegesen terhelt falak 2.

Külpontos nyomás a fal közepén

Merevített épület, $h_{ef} = \rho_n h$

$$N_{Rd} = \Phi \cdot t \cdot f_d$$

$$\Phi_m = \Phi_m(E, f_k, e_{mk}, h_{ef}, t)$$

$$e_{mk} = e_m + e_k \geq 0,05 t$$

← kúszás miatt

$$e_m = \frac{M_{md}}{N_{md}} + e_{he} \pm e_{init}$$

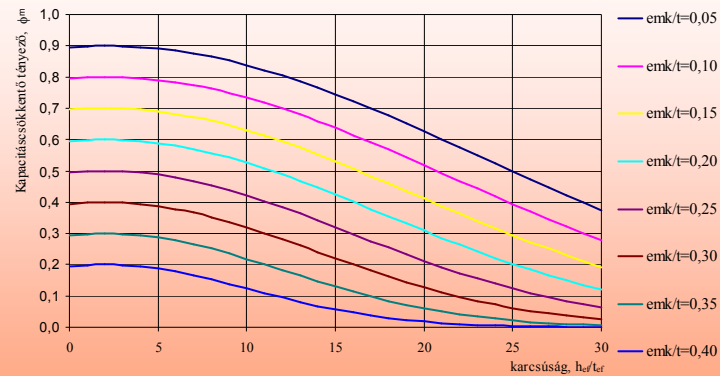
pl. szél

$$h_{ef} / 450$$

Stabilitásvesztés!

36

Kapacitáscsökkentő tényező 1.

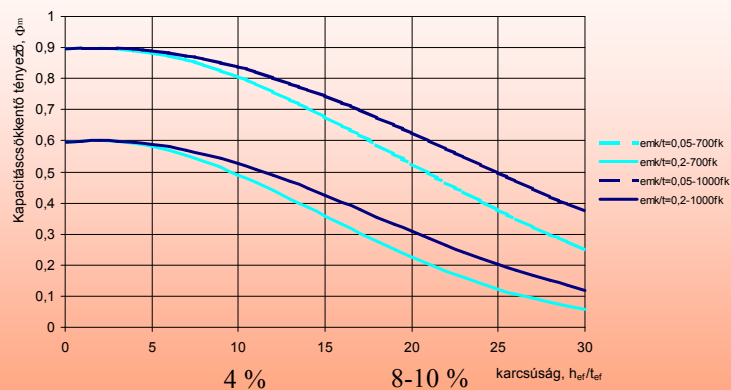

tényleges stabilitásvesztés és nem másodrendű hatás melletti szilárdsági tönkremenetel

$E=1000f_k$ – égetett agyag

37

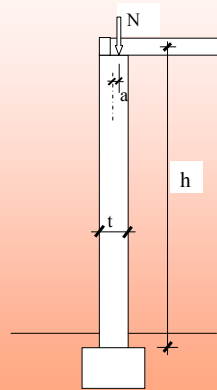
Kapacitáscsökkentő tényező 2.

$E=1000f_k$ – égetett agyag, $E=700f_k$ - pórusbeton

38

Példa: földszintes merevített épület külső fala

Legyen:

$$h = 3,00 \text{ m}$$

$$t = 300 \text{ mm}, a = 0$$

$$e_{init} = 3000/450 = 6,67 \text{ mm}$$

$$0,05 t = 0,05 \cdot 300 = 15 \text{ mm}$$

$$h_{ef} = 3000 \text{ mm}$$

$$h_{ef}/t = 3000/300 = 10$$

39

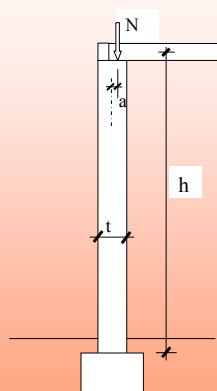
Központos nyomás 1.

Eurocode 6							
Hely	$M_{i,m}/N_{i,m}$, mm	e_a , mm	$e_{i,mk}$, mm	e_{mk}/t	$\Phi_{i,m}$		N_{Rd} , kN/m
					$E=1000f_k$	$E=700f_k$	$E=1000f_d$ $E=700f_d$
felül	0	6,67	15		0,9	0,9	$270 \cdot f_d$ $270 \cdot f_d$
középen	0	6,67	15	0,05	0,838	0,806	$251,4 \cdot f_d$ $241,8 \cdot f_d$
alul	0	6,67	15		0,9	0,9	$270 \cdot f_d$ $270 \cdot f_d$

4%

40

Példa: földszintes merevített épület külső fala

Legyen:

$$h = 6,00 \text{ m}$$

$$t = 300 \text{ mm}, a = 0$$

$$e_{init} = 6000/450 = 13,33 \text{ mm}$$

$$0,05 t = 0,05 \cdot 300 = 15 \text{ mm}$$

$$h_{ef} = 6000 \text{ mm}$$

$$h_{ef}/t = 6000/300 = 20$$

41

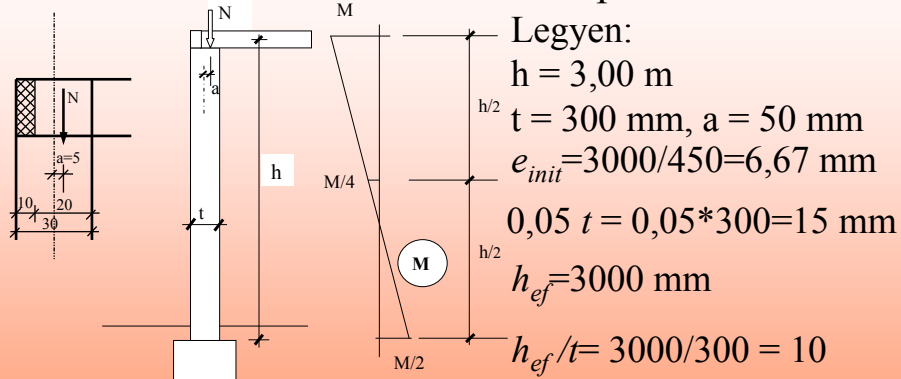
Központos nyomás 2.

Eurocode 6							
Hely	$M_{i,m}/N_{i,m}$, mm	e_a , mm	$e_{i,mk}$, mm	e_{mk}/t	$\Phi_{i,m}$		N_{Rd} , kN/m
					$E=1000f_k$	$E=700f_k$	$E=1000f_k$ $E=700f_k$
félül	0	13,33	15		0,9	0,9	$270 \cdot f_d$ $270 \cdot f_d$
középen	0	13,33	15	0,05	0,627	0,528	$188,1 \cdot f_d$ $158,4 \cdot f_d$
alul	0	13,33	15		0,9	0,9	$270 \cdot f_d$ $270 \cdot f_d$

16 %

42

Példa: földszintes merevített épület külső fala

43

Külpontos nyomás 1.

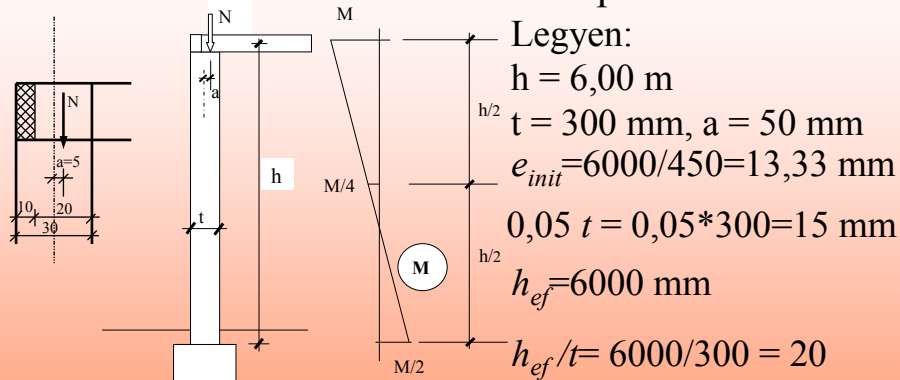
Eurocode 6								
Hely	M _{i,m} /N _{i,m} , mm	e _{init} , mm	e _{i,mk} , mm	e _{mk} /t	Φ _{i,m}		N _{Rd} , kN/m	
					E=1000f _k	E=700f _k	E=1000f _k	E=700f _k
felül	50	6,67	56,67		0,622	0,622	186,6·f _d	186,6·f _d
középen	12,5	6,67	19,17	0,064	0,809	0,777	242,7·f _d	233,1·f _d
alul	-25	-6,67	-31,67		0,789	0,789	236,7·f _d	236,7·f _d

0 %

Szilárdsági
tönkremenetel a
felső
csomópontban.

44

Példa: földszintes merevített épület külső fala

Kúszás hatását is figyelembe kell venni. $\phi_{\infty} = 1$

45

Külpontos nyomás 2.

Eurocode 6										
Hely	$M_{i,m}/N_{i,m}$ mm	e_a , mm	$e_{i,m}$, mm	e_k , mm	$e_{i,mk}$, mm	e_{mk}/t	$\Phi_{i,m}$		N_{Rd} , kN/m	
							$E=1000f_k$	$E=700f_k$	$E=1000f_k$	$E=700f_k$
félül	50	13,33	63,33		63,33		0,578	0,578	173,4 f_d	173,4 f_d
középen	12,5	13,33	25,83	3,52	29,35	0,0978	0,523	0,426	156,9 f_d	127,8 f_d
alul	-25	-13,33	-38,33		-38,33		0,744	0,744	223,3 f_d	223,3 f_d

19 %

Stabilitásvesztés.

Kúszás okozta külpontosság növekmény: $e_k = 0,002 \phi_{\infty} \frac{h_{ef}}{t_{ef}} \sqrt{t \cdot e_m}$

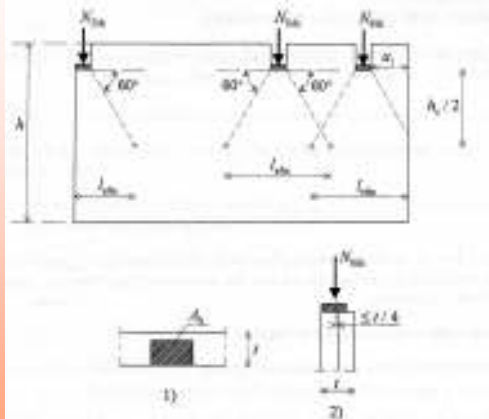
46

Koncentrált erők, erőbevezetések 1.

- Két vizsgálat:
  - **Lokális vizsgálat:** a felfekvési felület alatt helyi nyomásra.
    - Ha a falazóelem 1. falazóelem csoportba tartozik, akkor növelhető a falazat nyomószilárdsága, egyébként nem.
  - **Globális vizsgálat:** A koncentrált erő környezetében, falmagasság felében, külpontos nyomásra.

47

Koncentrált erők, erőbevezetések 2.

Lokális vizsgálat:

$$N_{Rdc} = \beta \cdot A_b f_d$$

$$1 \leq \beta = \left(1 + 0,3 \frac{a_1}{2h_c} \right) \left(1,5 - 1,1 \frac{A_b}{A_{ef}} \right) \leq 1,25 + \frac{a_1}{2h_c} \text{ vagy } 1,5$$

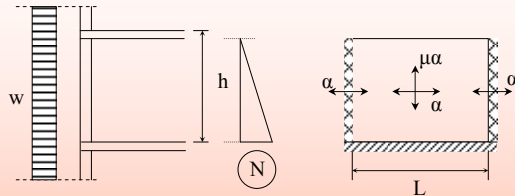
Globális vizsgálat:

teher az erőszétterjedés figyelembevételével.

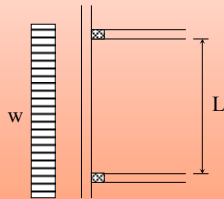
48

Vázkitöltő fal

(Táblázatok az igénybevételek meghatározására.)

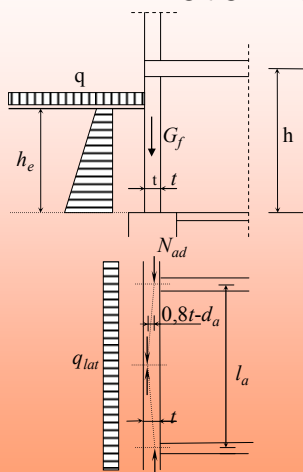

Méretezés:

Hajlított lemezek törésvonal elmélete alapján.
A falazat hajlítószilárdságának ismeretében.
(f_{xk1} / f_{xk2}).

49

Leterheletlen pincefal

Méretezés: keresztfalakra támaszkodó lapos ívként.

Szükséges: a falazat fekvőhézaggal párhuzamos nyomószilárdsága.
Ehhez a falazóelem fekvőhézaggal párhuzamos nyomószilárdsága.

A fal kitöltött állóhézagokkal készüljön.

$$N_{ad} = 1,5 f_d \frac{t}{10}$$

$$q_{lat,d} = f_d \left(\frac{t}{l_a} \right)^2$$

50

Egyéb

- Nyírt vasalatlan falak, merevítő falak méretezési eljárásai.
- Vasalt falazott szerkezetek méretezési eljárásai.
- Közrefogott falak, feszített falak méretezési elvei.
- Szerkesztési szabályok.

51

Használhatósági határállapotok

- A **használhatósági határállapot** merevségi és repedésekkel kapcsolatos követelményei **teljesülnek**, ha a **teherbírási határállapot** követelményei **teljesülnek**.
- Ez nem zárja ki kisebb **repedések** megjelenését.
- A repedések csökkenthetők a **szerkesztési szabályok** betartásával, elkerülhetők **fekvőhézag vasalás** alkalmazásával.

52